

Turvallisuus lainlaatijan näkökulmasta

Ylijohtaja Leo Suomaa

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto

Alustuksen aihe

- Työturvallisuuslaki on pakottava laki, mutta mitä muita viranomaismääräyksiä pitää noudattaa. Päättäjiä herätellään myös vastuukysymyksillä, sillä aina vakavan onnettomuuden sattuessa, syyllisiä etsitään esimiestasolta, jolla on turvallisuuteen liittyviä velvoitteita.
- Rajaus: Tarkastelen asiaa työturvallisuuden näkökulmasta pääpiirteittäin enkä pyrikään vastaamaan tyhjentävästi kysymykseen, mitä kaikkia Suomen lain säännöksiä tai peräti viranomaismääräyksiä on ehkä noudatettava investointiprojektin läpiviennissä

Työsuojelun jäsentelyä Heikki Wariksen mukaan

- Työsuojelu
 - työaikasuojelu
 - nuoret; naiset; yleinen työaikasuojelu
 - työturvallisuussuojelu
 - tapaturmantorjunta; ammattitautienehkäisy; työterveyshuolto
 - työsuojelun hallinto ja valvonta
 - sosiaali- ja terveysministeriö; työsuojelun aluehallinto

Työsuojelu

- Wariksen jaottelussa mainittujen lisäksi:
 - työsuhdesuojelu
 - työehtoasiat
 - yksityisyyden suoja
 - yksilöllinen ja joukkoirtisanomissuoja, esim. irtisanomisajat
 - osallistumissuojelu
 - esimerkiksi työsuojelun yhteistoiminta

Työsuojelusanasto (TSK 35):

Työsuojelun määritelmiä

- Työsuojelu tarkoittaa toimia työn ja työolojen turvallisuuden ja työntekijän fyysisen ja psyykkisen terveyden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi
- Työolojen alakäsitteitä ovat mm. työympäristö, palkka ja työaika
 - Investointiprojektin läpiviennissä esimerkiksi palkka- ja työaika-asiat, puhumattakaan harmaan talouden torjunnasta, saattavat olla hyvinkin keskeisiä, mutta ne eivät mahdu eivätkä kuulu tähän alustukseen.

Työympäristö

- Fyysinen työympäristö on työympäristön osa, johon kuuluvat rakenteelliset ja tekniset, mitattavat ja aistinvaraisesti havaittavat tekijät
- Psykososiaalinen työympäristö on työympäristön osa, joka muodostuu työn johtamisesta, työn organisoinnista, yhteistyöstä, viestinnästä ja vuorovaikutuksesta sekä yksilöllisestä käyttäytymisestä työyhteisössä

Työturvallisuuslaki ja sen nojalla annetut säädökset

- Työsuojeluviranomaisten valvomia säännöksiä (lakeja, valtioneuvoston asetuksia ja päätöksiä ym.) on kaikkiaan yli sata
 - Vain osa niistä on työturvallisuussäännöksiä
 - Katso <http://www.tyosuojelu.fi/fi/saannokset-voimassaolevat>
- Uusia säännöksiä ja muutoksia säännöksiin tehdään vuosittain kymmenittäin
- Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosaston säädösyksikkö julkaisee pari kertaa vuodessa katsauksen valmisteltavana olevista työsuojelusäännöksistä

Työturvallisuuslain tarkoitus

- Työturvallisuuslain tarkoituksena on **parantaa** työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennalta **ehkäistä** ja **torjua** työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden **fyysisen** ja **henkisen** terveyden haittoja
- Tästä näkyy, mitä turvallisuus tarkoittaa työturvallisuuslain valmistelijan näkökulmasta

Työnantajan yleinen huolehtimisvelvoite

- Työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä
- Toimenpiteiden toteutusperiaate:
 - 1) vaara- ja haittatekijöiden syntyminen estetään;
 - 2) vaara- ja haittatekijät poistetaan tai, jos tämä ei ole mahdollista, ne korvataan vähemmän vaarallisilla tai vähemmän haitallisilla;
 - 3) yleisesti vaikuttavat työsuojelutoimenpiteet toteutetaan ennen yksilöllisiä; ja
 - 4) tekniikan ja muiden käytettävissä olevien keinojen kehittyminen otetaan huomioon.

Työnantajan selvittämis- ja arviointivelvoite

- Vaarojen selvittämis- ja tunnistamisvelvoite kohdistuu työnantajaan
- Työnantajalla on oman toimintansa ja työpaikkansa osalta parhaat edellytykset selvittää ja tunnistaa vaarat
- Jos työnantajalla ei ole omassa organisaatiossaan riittävää osaamista, sen on käytettävä ulkopuolista asiantuntijaa
- Selvityksen ja arvioinnin tuloksen on oltava todennettavissa ja se voi olla esimerkiksi samassa asiakirjassa kuin työpaikkaselvitys (1383/2001) tai pelastuslain (468/2003) tarkoittama suunnitelma

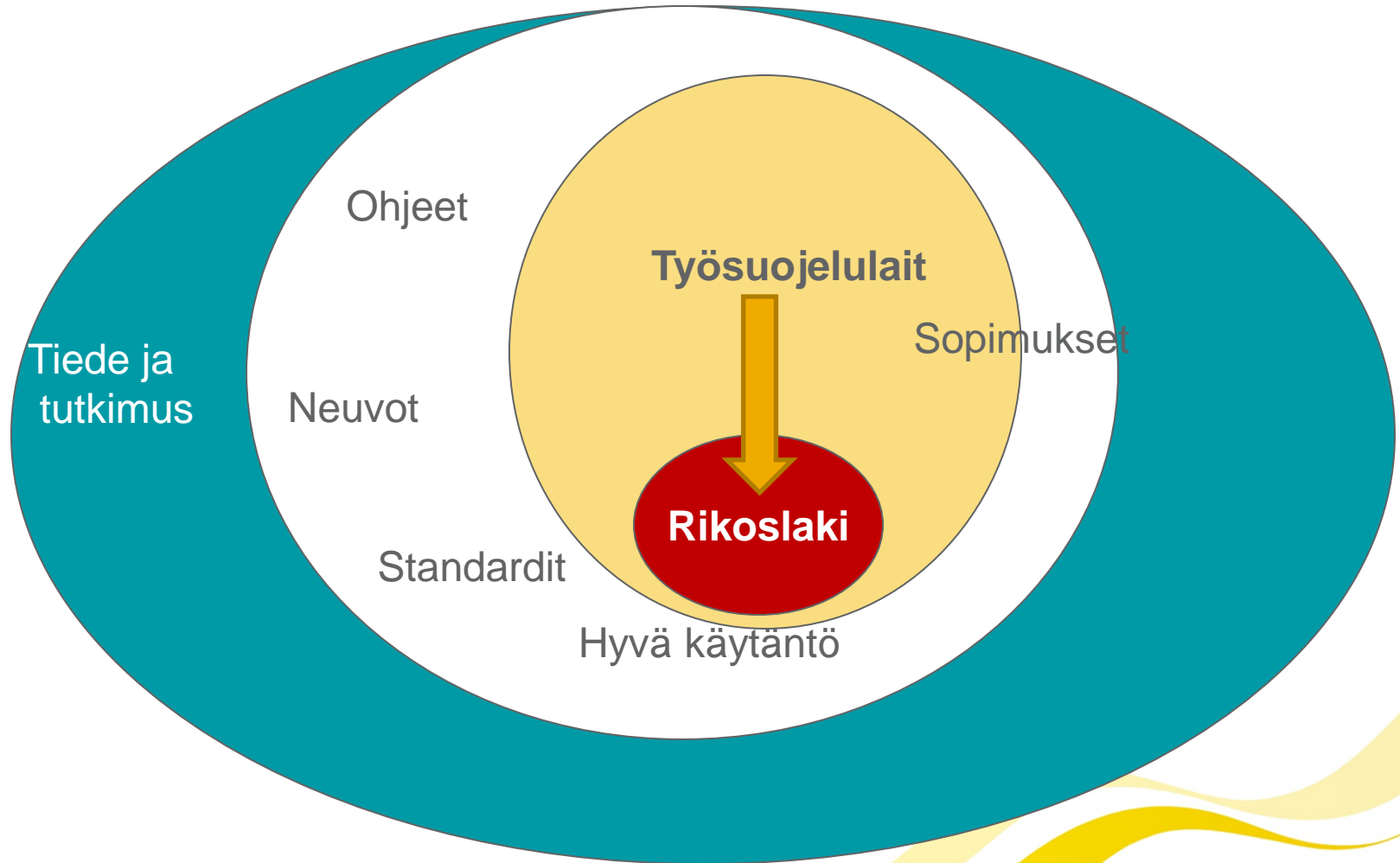
Erityisiä työn teettämisen tilanteita (TTurvL 6 luku)

- Yhteisellä työpaikalla toimivien huolehtimisvelvoite
- Tiedottaminen ja yhteistoiminta yhteisellä työpaikalla
- Pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan velvollisuudet yhteisellä työpaikalla
- Velvollisuudet yhteisellä rakennustyömaalla
- Yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevän henkilön tunniste
- Luettelo yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevistä
- Itsenäisen työsuorittajan velvollisuudet yhteisellä työpaikalla
- Työpaikkojen yhteisten vaarojen torjunta

Muita lakeja

- Paitsi työturvallisuuslaissa muissakin laeissa ja niiden nojalla annetuissa säädöksissä on työturvallisuuteen vaikuttavia säännöksiä, esimerkiksi
 - työterveyshuoltolaki 1383/2001
 - laki eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta 1016/2004
 - kemikaalilaki 599/2013
 - laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005
 - sähköturvallisuuslaki 410/1996
 - painelaitelaki 869/1999
 - kaivoslaki 621/2011
 - säteilylaki 592/1991
 - ydinenergialaki 990/1987
- Nämä lait eivät syrjäytä työturvallisuuslakia vaan niitä noudatetaan sen ohella

Työsuojelu: vain noin 100 säädöksen asiako vai jotain sitäkin enemmän?

Työturvallisuusmääräyksistä (RL 47:8 §)

- Työturvallisuusmääräyksillä tarkoitetaan työturvallisuuslakiin, työterveyshuoltolakiin, eräiden teknisten laitteiden vaatimustenmukaisuudesta annettuun lakiin, laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella annettuun lakiin tai muuhun työturvallisuutta koskevaan lakiin sisältyviä taikka tällaisen lain nojalla annettuja työn turvallisuutta tai terveellisyyttä koskevia säännöksiä, joita on noudatettava toisen suojelemiseksi.

Standardeista

- Viime vuosisadalla oli tapana antaa työturvallisuusasetuksia, joissa oli sitovia viittauksia standardeihin
- Nykyään pääsääntöisesti ei käytetä sitovia standardiviittauksia
- Standardin mukainen ratkaisu voi silti asianmukaisesti sovellettuna olla hyvä tai peräti suositeltava ratkaisu, vaikkei standardi ole määräys
- Erikseen ovat tuotevaatimukseen liittyvät ns. harmonisoidut standardit, joiden mukaisesti valmistetun tuotteen katsotaan täyttävän vaatimukset

Rikoslain säännös työturvallisuusrikoksesta

- Työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:
 - 1) rikkoo työturvallisuusmääräyksiä, tai
 - 2) aiheuttaa työturvallisuusmääräysten vastaisen puutteellisuuden tai epäkohdan taikka mahdollistaa työturvallisuusmääräysten vastaisen tilan jatkumisen laiminlyömällä valvoa työturvallisuusmääräysten noudattamista alaisessaan työssä tai jättämällä huolehtimatta taloudellisista, toiminnan järjestämistä koskevista tai muista työsuojelun edellytyksistä,on tuomittava *työturvallisuusrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Työturvallisuuslain 63 § 1 momentin säännös työturvallisuusrikkomuksesta

- Työnantaja tai 7 § :ssä tarkoitettu henkilö taikka näiden edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tässä laissa tai sen nojalla annetussa säädöksessä säädetyn
 - 1) käyttöönotto- tai määräaikaistarkastuksen suorittamisen;
 - 2) selvityksen tai suunnitelman tekemisen;
 - 3) suojalaitteen tai henkilökohtaisen suojaimen varaamisen tai asentamisen;
 - 4) työtä koskevan luvan hankkimisen tai ilmoituksen tekemisen;
 - 5) koneen, välineen tai muun teknisen laitteen ja terveydelle vaarallisen aineen käytössä tarvittavan käyttö-, huolto- ja muun vastaavan ohjeen antamisen tai
 - 6) tämän lain nähtävänä pitämisen,on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *työturvallisuusrikkomuksesta* sakkoon.

Työnantaja ja työnantajan edustaja (RL 47:8 §)

- Työnantajalla tarkoitetaan sitä, joka työsuhteessa taikka virka- tai siihen rinnastettavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa teettää työtä, sekä sitä, joka tosiasiallisesti käyttää työnantajalle kuuluvaa päätösvaltaa
- Työnantajan edustajalla tarkoitetaan työnantajana olevan oikeushenkilön lakimääräisen tai muun päättävän elimen jäsentä sekä sitä, joka työnantajan sijasta johtaa ja valvoo työtä

Työnantajan edustaja (TTurvL 16 §)

- Työnantaja voi asettaa toisen henkilön edustajanaan (*työnantajan sijainen*) hoitamaan työturvallisuuslaissa työnantajan velvollisuudeksi säädettyjä tehtäviä
- Työnantajan sijaisen tehtävät on määriteltävä riittävän tarkasti huomioon ottaen työnantajan toimiala, työn tai toiminnan luonne ja työpaikan koko
- Työnantajan on huolehdittava siitä, että sijaisella on riittävä pätevyys, hänet on riittävästi perehdytetty tehtäviinsä ja että hänellä muutenkin on asianmukaiset edellytykset tässä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen

Rangaistusvastuusta (RL 47:8 §)

- Kun arvioidaan, kuka tai ketkä työnantajan organisaatiossa ovat aiheuttaneet lainvastaisen olotilan, kiinnitetään erityistä huomiota ei ihmisten tehtäviin ja toimivaltuuksiin
- Ylimmän johdon, keskijohdon, työnjohdon ja työntekijöiden vastuut ovat erilaiset

Rangaistusvastuusta (RL 47 luku)

- Ylin johto vastaa työturvallisuuslain mukaisten velvoitteiden täyttymisestä, ellei toimenpidevastuuta ja -valtaa ole siirretty linja-organisaatiossa alemmas
- Tyypillisesti ylin johto vastaa esimerkiksi organisaation rakenteesta, voimavarojen riittävydestä, työsuojelupolitiikasta ja alempien esimiesten osaamisesta ja valvonnasta

Rangaistusvastuusta (RL 47 luku)

- Keskijohto vastaa yleensä esimerkiksi turvallisuusohjeiden laadinnasta, turvallisuusvalvonnan järjestämisestä, opetuksen ja perehdyttämisen suunnittelusta ja toteutuksesta, käytännön laitehankinnoista sekä alempien esimiesten osaamisesta ja valvonnasta

Rangaistusvastuusta (RL 47 luku)

- Työnjohto vastaa yleensä esimerkiksi työn välittömästä valvonnasta ja turvallisuusvalvonnasta keskijohdon laatimien ohjeiden mukaisesti, työnopastuksesta ja -ohjauksesta, työntekijöiden työhön sijoittamisesta ja työssä menestymisen seurannasta

Rangaistusvastuusta (RL 47 luku)

- Työntekijä voi joutua rangaistusvastuuseen, jos luvattomasti poistaa tai turmelee vaaran välttämiseksi tarkoitetun laitteen taikka ohje- tai varoitusmerkinnän sekä jos laiminlyö huolehtia työnsä vaikutuspiirissä olevien turvallisuuden huomioon ottamisesta
- Muuten työntekijä vastaa työnantajan antamien ohjeiden noudattamisesta

Hyödyllistä lukemista och samma på svenska

- **Työturvallisuuslaki Soveltamisopas.**

12., tarkistettu painos.

Työterveyslaitos, Tampere 2014.

Kiitokset huomiostanne! Olen alttiina kysymyksillenne ja kommentteillenne.

